

מסורת הש"ס

א) [מ"ק כ. ה' דברים ט.], ב) [נבל הספרים שלפניו לא נמצא שום קרי ומכיו ועמ"ש בספ"ד לקמן ק.]. על הגליון צעני ויחבר לו]. א) [ג"ל ב"ר]. ד) דברים ט. ע"ש מ"ק כ. כל הסוגיא כו. ט) תענית ל: מ"ק כו. [דברים ט.ג.]. ו) [ג"ג מנשא]. ז) [ש"ב ה.]. ח) והיינו לפי ג"ל.

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה מקדי וכי' כלום שאינו חשוב אלא: ב) ד"ה דרגש וכו' ודומה לו גד:

מוסף רש"י

וכשמברין אותו. למלך כשואל אצל (דברים ט.ו). ערסא דגדא. מטה שאין אדם יושב עליה ומיוחדת למלך כמו (ישעיה סה) הערכים לגד שאין (מ"ק כו. מכת"י. ובעי"ז דברים ט.) מלל בו איכא מידי כו'. מנלל דדיגש לאו ערסא דגדא הוא (דברים טו.). דעד האידנא לא אוחביניה. עד השמא לא היה חשוב אותו מלך לאומיניה על אותה מטה (מ"ק ט) מכת"י. דעד האידנא לא אכיליניה. משל אחים, כדלמרינן (מ"ק כו.) אצל אסור לכלול כשערה לכאוסה משלו (מ"ק ט) מכת"י. אינו צריך למשך הכבועה. ממש הכרעים מלמעלה, אלא וקפפו. שמשערו עד שם כרעיו דיו (דברים ט). ואי ס"ד ערסא דגדא. דמיניה חסובה היא כל כך (מ"ק אמאי אינו צריך לכבועה. הא לא נשנית משאר מטות אלא שמיודעת למול ואין יושבין עליה (מ"ק ט) מכת"י. והתניא הכופה כו'. וזו בני האיל ומיטה חסובה היא כריך לכפופה, אלא שמת מינה דרגש לאו ערסא דגדא הוא (דברים ט). מידי יהודה אמתה מיוחדת לכלים. ליתן עליה כלים, והואיל ואין ישיבם עליה כו'. אין צריך לכפופה (ט) וכו'. דרגש מותר קרביטיו. אין כריך חוקפה אלא הוא האכל נטול קרביטיו והיא שפלת. קרביטין נולדות שבו (ט). קרביטין מי אית ליה. הא לא מתקנין לה לעולם אלא קצוע ועומד (מ"ק ט) מכת"י. הכי קיס להו דלא הוו להו קרביטין, שאינה עשויה להפתקן אלא עומדת מונעת לעולם (דברים ט). ערסא דצלא. מטה שעושין כרים לנשא עממן בדרך וטקנין הארוכות אשפונדיי"ש ותולין בהן רעועות וזב צעור שפורסין עליו תולין רעועות כנגד רעועות של ארוכות המטה וכסודוין לתקני עושין רעועות העור כנרעועות של ארוכות המטה וצריכים מותנין ארוכות כרעיעם וכסודוין לפורקן מתירין קרביטין והעור נופל ממלו (מ"ק ט) מכת"י. אלו: א) עור שנתן עליה, אצל אינה חשובה כל כך, ולכסי הואיל ואינה חשובה כל כך בלא היה כופה אלא חוקפה דיו, וערסא דללא אית לה קרביטין ופליגא רשב"ג בגמרא ואמר דבעי כפיה כל כך שממיר קרביטין והעור נופל ממלו לפי שיש רעועות סביב לעור ומותחין אותו בין ארוכות המטה וקושרין הרעועות בלרוכות וסודוין עליו וכשממירין הרעועות והעור נופל אין לך כפיה גדולה מזה (דברים ט).

חוקפו של צועז ענוותנותו של פלטי. דאילו צועז חדא לילה ופלטי שנים רבות: דורו של משה ויהושע עסקו בצמורה הרצה ודורו של חזקיהו יוטר מהם כדכתיב (ישעיה י) וחובל עול מפני שמן ואמרינן בחלק (לקמן דף טד): חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיה שהיה דולק בצתי מדרשות עד שצדקו מדן ועד צאר שבע ולא נמצאו עם הארץ: **מתכסין בטליה אחת**. עניים היו: רבי יהודה **אומר לעולם לפני המטה וילאום שכן מצינו צדוד שיאל אחר המטה של אבנר**. ואי ס"ד נשים אחר המטה אורחיה דדוד להלך עם הנשים: **בטילה להכרוסו**. שהיו סודרין שמאלו היתה הריגת אבנר: **ולצפוף להכרוסו**. שידעו הצירור שלא מאת דוד נהרג אבנר: **למחוס צשאל**. אסורות נוצ עיר הכהנים: ידיך לא והיה לך למחות ולפי שלא מחית כנפול לפני בני עולה נפלת: **מכדי מחווי מהים**. והכי קאמר ידיך לא אסורות היו לא ניהגת צעלמן כלדס (א) חסובי) אלא בכל כוחך גילית דעתמן ומחית צשאל: **ששה מלכות ציס ודו**. שהעמיד את איש צושט למלך **ואם לא המליכו אבנר היו ממליכין את דוד ומשמלך איש צושט עד יוס שמלך דוד על כל ישראל היו שמי שנים ומחלה שמי שנים לאיש צושט וחאי שנה צין מיתמו למלכות דוד שמשמת צשאל מלך דוד בחצרון וכתיב**»

בצרון מלך שבע שנים וששה חדשים לא מהן חמש שנים צצין מיתמת צשאל למלכות איש צושט דמניא כסדר עולם (ולקמן דף ק). והימים אשר מלך דוד על וגו' נמצאת מלכות ישראל צטילה חמש שנים אלמא חמש שנים היו צלא מלך נשתיירו שמי שנים ומחלה ממלכות איש צושט למלכות צית דוד: **דרגש ערסא דגדא**. נוהגין היו לערוך מטה ושלטן צצית ולא היו משתמשין בהו כלא אלא למול הבית מונחת משוס ניהוש. גדא מול דדומה (ב) גד גדי וסנוק לא (שבת דף קטו :א): **עד הספא לאו אוצנייה**. עד הנה לא ישב על אותה מיטה שהי מונחת היא לנוי הבית: **והספא**. דלכל הוא צענין לאותציה עלה מהיכא תיפוק לן: **הספא מוולנין ליה**. משל אחרים: **אלא אי קשיא**. לדעולא הא קשיא עלה דמניא צעלמא (מ"ק דף כו). **דרגש אין כריך אכלל לכפופו: מהייר קרביטין**. צימי אכלו. קרביטין נולדות: **קרביטין מי אים ליה**. הלא כשאר מטות עושין אותה מטה: **גיולאי**. רעענין: **ערסא דללא**. מטה של עור ותולין רעועות צשפת העור סביב וכסודוין לנטותו עושין הרעועות צלרוכות המטה וכשממירין אותה הוא נופל והן הן קרביטין ומס הוא עליו לכפופה שלא יתקלקל העור כרעיו גצוהין מסירוגו למעלה. וקאמר ט"ק וקפפו על דופן הכרעים וארוכותיו למעלה ואמר ליה רבן שמעון ממיר קרביטין והוא נופל:

תחליפא שמויה דהוה שכיה בשוקא דגילדאי ואמר ליה מאי דרגש ערסא דצלא א"ר ירמיה א"ר יוחנן דרגש

סירוגו

כהן גדול פרק שני סנהדרין

נשים צצאת לפני המטה. דכיון דשעת עער הוא ליכא למיתס להרהור וצירושלמי פליגי איכא למאן דלמר לפני המטה לפי שגרמו מיטה לעולם ואית דנהגו לאחר המטה ואנשים לפני המטה לפי שגנאי לצנות ישראל שיסתכלו בהן אנשים:

שישהא מלכות וכו'. אף על גב דדרשינן (מדרש רבה פרשת וישלח) ומלכים ממך יאלו זה שאלו ואיש צושט מ"מ היה יכול להמקיים צמקום אחר ולא היה לו לשהות מלכות צית דוד שנמשח כבר על פי נביא: **שתי שנים ומחצה**. פי' צוקנטרס שמלכות ישראל היתה צטלה חמש שנה צין מיתמת שאלו למלכות איש צושט צ' שנים ומחלה היינו שמי שנים ממלכות איש צושט ומחלה צין מיתמת איש צושט למלכות דוד ולא נהירא חדא דלמה נענש על אותה חאי שנה דצין מיתמת איש צושט למלכות דוד הלא קודם מיתתו חזר אבנר ונתאמן להמליך את דוד כדכתיב (שמואל א ג) וישלת אבנר מלכים אל דוד וגו' ועוד דכיון דחמש שנים עמדו צלא מלך ולא המליכו את דוד א"כ למה נענש אבנר צמה שנחמק אחרי כן להמליך איש צושט ונראה לי איפכא דלותה חאי שנה היתה צין מיתמת שאלו למלכות איש צושט וצלותם הימים נחמק אבנר ודבר לכל ישראל להמליך איש צושט עד שהמליכו לסוף אותה חאי שנה ומשמת איש צושט היתה מלכות ישראל צטלה חמש שנים עד שמלך דוד נמללו ו' שנים ומחלה שמלך דוד צצרון כדכתיב צהירא אע"ג דצאדיך קרא לא חשיב רק ו' שנים (א) היינו לפי שנצטרע כדלמרינן בחלק (לקמן דף ק). והא דלא חשיב חאי שנה זאת צצרון צטול מלכות ישראל (בחלק)

היינו לפי שלא היתה סמוך לה' שנים ולא היה הבין הנשים ונכנס לבין הנשים ויצא מבין הנשים ונכנס לבין הנשים וידעו כל העם וכל ישראל כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר דרש רבא מאי דכתיב⁵ ויבא כל העם להברות את דוד כתיב⁶ להברות וקרינן להברות בתחלה להברותו ולבסוף להברותו אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר מפני שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ר' יצחק אמר מיחה ולא גענה ושינהן מקרא אחד דרשו ויקונן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר ידיך לא אסורות והגליך לא לנחשתים הוגשו מאן דאמר לא מיחה הכי קאמר ידיך לא אסורות והגליך לא לנחשתים מכדי מחווי מחית לא מחית כנפול לפני בני עולה נפלת ומ"ד מיחה ולא גענה איתמהווי מתמה הכמות נבל ימות ידיך לא אסורות והגליך לא לנחשתים מפני בני עולה נפלת למאן דאמר מיחה מ"ט איענש א"ר נחמן⁷ (ברבי) יצחק ששהא מלכות בית דוד שתי שנים ומחצה: וכשמברין אותו כו': מאי ⁷דרגש אמר עולא ערסא דגדא א"ל רבנן לעולא מי איכא מידי דעד האידנא לא אותביניה והשתא מותבינן ליה מתקיף לה רבא מאי קושיא דילמא מידי דהוה אאכילה ושתייה דעד האידנא לא אכיליניה ולא אשקיניה השתא קא מוכלינן ליה וקא משקינן ליה אלא אי קשיא הא קשיא ידרגש אינו צריך לכפופה אלא וקפפו ואי ס"ד ערסא דגדא אמאי אינו צריך לכפופה יאת מטתו לא מטתו בלבד הוא כופה אלא כל מטות שיש לו בתוך ביתו הוא כופה מאי קושיא דילמא מידי דהוה אמתה מיוחדת לכלים דקתני ⁸אם היתה מיוחדת לכלים אינו צריך לכפופה אלא אי קשיא רשב"ג אומר ידרגש מתיר קרביטין והוא נופל מאיליו ואי סלקא דעתך ערסא דגדא קרביטין מי אית ליה אלא כי אתא רבין אמר לי ההוא מרבנן ורב

שנאמר וידעו כל העם וכל ישראל כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר

רבינו הנגאל לפתוח. ואת עלית על שוקלנה זה פליט בן ליש. שקר החן זה יוסף והבל היופי זה בועז אשה יראת ה' [היא] תתהלל זה פלטי ד"א שקר החן זה דורו של משה. הבל היופי זה דורו של יהושע. אשה יראת ה' היא תתהלל זה דורו של ר' יהודה כו' אלעאי שהיו ששה תלמידים מתעספין בטליה אחת ועוסקין בתורה: מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו. ר' יהודה אומר אם רוצה לצאת אחרי המטה כדרך אבנר יוצא: ת"ד מקום שנהגו הנשים לצאת אחרי המטה יוצאות לפני המטה יוצאות ר' יהודה אומר לעולם הנשים לפני המטה שנתאמר והמלך דוד הולך אחרי המטה כו'. אמר רב מפני מה נענש אבנר שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ואמרינן בגמי כסוף גמיר דבר וסירה גרמו לו אבנר שיהרג כו'. ופירושו פירשו בירושלמי במסכת סוטה בפרק א'. רב נחמן בר יצחק אמר מיחה. ומפני מה נענש מפני שעייב מלכות בית דוד שנתים ומחצה: **וכשמברין** אותו כל העם מסובין על הקרקע והוא על הדרגש: ירושלמי דרגש יש בו משום כפיית המטה [נפסל אין בו משום כפיית המטה]. המלך אינו חייב בכפיית המטה [כהן גדול חייב בכפיית המטה. חגי ההספר וכל העוסקין בהספר מפסיקין לקיש ואן מפסיקין לתפלה מעשה היה והפסיקו רבותינו לק"ש ולתפלה]. מאי דרגש ערסא דצלא. פי' מטה של עורות. דרגש מתיר

ה.

לד א מיי פי"ב מה"ל מלכס ה"ל ד ופי"ז מה"ל אכל הלכה ז סמג עשין קטו:

לח ב מיי פי"ז מה"ל אכל הלכה ז:

לו ג מיי שס הלכה ח ופי"ב מה"ל מלכס

הלכה ד סמג שס:

לז ד מיי פי"ב מה"ל אכל הלכה יא סמג עשין

מדי"ב ד טוש"ע י"ד סי' שנט ספי"א:

לח ה מיי שס פי"ד הלכה ט סמג שס טוש"ע י"ד

סי' שעת ספי"א:

לח ו ז ח ז מיי שס פי"ה הלכה יא טוש"ע י"ד

סי' שפז:

תורה אור השלם

- רבות בנות עשו וְאֵת עֲלִיתָ עַל בְּלִתָּהּ.
- שָׁקַר הַחֵן וְהַבֵּל הַיּוֹפִי מְשַׁלֵּי לֹא כֵט אֲשֶׁר יִרְאֶה יְיָ הִיא תִּתְהַלֵּל: מְשַׁלֵּי לֹא ל
- וַיֹּאמֶר דָּוִד אֵל יוֹאֵב וְאֵל כָּל הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ קְרָעוּ בְּגָדֵיכֶם וְחַגְרוּ שָׁקִים וְסִפְרוּ לִפְנֵי אֲבִנֵר וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד הִלֵּךְ אַחֲרָיִם לֹא הִתְקַהָּה מִהַמֶּלֶךְ לְקַמְּתָא אֲחַ אֲבִנֵר בֶּן נָר: שמואל ב ג לו
- וְיָבֵא כָל הָעָם לְהַבְרֹתוֹ אֶת דָּוִד לְחֵם בַּעֲדֵי הַיּוֹם וַיִּשְׁבַּע דָּוִד לְאֲמֹר בְּהַ יַעֲשֶׂה לִי אֱלֹהִים וְכֹה יִסְחַף בִּי אִם לִפְנֵי בּוֹא הַשֶּׁמֶשׁ שֹׁאֲעַם לְחֵם אוּ כָל מֵאוּמָה: שמואל ב ג לה
- וַיִּקְוֶן הַמֶּלֶךְ אֵל אֲבִנֵר וַיֹּאמְרוּ הַכְּמוּת נָבֵל יָמוּת אֲבִנֵר: דָּוִד לֹא אֲסִרֹת וְרַגְלֶיךָ לֹא לְנַחֲשֵׁתִים הַגִּישׁוּ כַּנְפוּל לִפְנֵי בְנֵי עֹלָה נִפְלְתָי וַיִּסְפְּרוּ כָל הָעָם לְבָבוֹת עֲלָיו: שמואל ב ג לג-לד

רבינו הנגאל

לפתוח. ואת עלית על שוקלנה זה פליט בן ליש. שקר החן זה יוסף והבל היופי זה בועז אשה יראת ה' [היא] תתהלל זה פלטי ד"א שקר החן זה דורו של משה. הבל היופי זה דורו של יהושע. אשה יראת ה' היא תתהלל זה דורו של ר' יהודה כו' אלעאי שהיו ששה תלמידים מתעספין בטליה אחת ועוסקין בתורה: מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו. ר' יהודה אומר אם רוצה לצאת אחרי המטה כדרך אבנר יוצא: ת"ד מקום שנהגו הנשים לצאת אחרי המטה יוצאות לפני המטה יוצאות ר' יהודה אומר לעולם הנשים לפני המטה שנתאמר והמלך דוד הולך אחרי המטה כו'. אמר רב מפני מה נענש אבנר שהיה לו למחות בשאול ולא מיחה ואמרינן בגמי כסוף גמיר דבר וסירה גרמו לו אבנר שיהרג כו'. ופירושו פירשו בירושלמי במסכת סוטה בפרק א'. רב נחמן בר יצחק אמר מיחה. ומפני מה נענש מפני שעייב מלכות בית דוד שנתים ומחצה: **וכשמברין** אותו כל העם מסובין על הקרקע והוא על הדרגש: ירושלמי דרגש יש בו משום כפיית המטה [נפסל אין בו משום כפיית המטה]. המלך אינו חייב בכפיית המטה [כהן גדול חייב בכפיית המטה. חגי ההספר וכל העוסקין בהספר מפסיקין לקיש ואן מפסיקין לתפלה מעשה היה והפסיקו רבותינו לק"ש ולתפלה]. מאי דרגש ערסא דצלא. פי' מטה של עורות. דרגש מתיר